

Uitgangspunten voor de onderdelen van de eredienst

1. Komen voor Gods aangezicht

1.1 Binnenkomen gemeente

Leviticus 10:3: In hen die tot Mij naderen zal Ik geheiligd worden en voor de ogen van dit volk zal Ik geëerd worden.

Uitgangspunten:

- 1.1.1 Bij het komen voor Gods aangezicht doet het er toe hoe we komen. Hoe is de voorbereiding, is er gebed vooraf met de vraag om vrucht op de verkondiging, de leiding van Gods Geest voor zijn dienaar en zijn we gericht op de ontmoeting met een Heilig God. Is er verwachting? Hebben we Hem werkelijk lief? (Psalm 119 vers 140)
- 1.1.2 Het samenkomen van de gemeente doen we als gemeenschap, als lichaam van Jezus Christus. Het geeft ons de mogelijkheid om ook elkaar te ontmoeten vanuit de bijbelse opdracht om 'God lief te hebben boven alles en in liefde om te zien naar de naaste'
- 1.1.3 Het moment van binnen komen biedt gelegenheid om stil te worden voor God en te concentreren op de ontmoeting met God zelf waarin Hij tot ons wil spreken vanuit Zijn woord.
- 1.1.4. De ontmoeting met God in de eredienst is voor jong en oud. Voor beiden is daarom een plek en aandacht in de dienst. Jong en oud merken dat ze welkom zijn.

1.2 Consistoriegebed

Efeze 6 vers 19: Bid ook voor mij, opdat mij het Woord gegeven wordt bij het openen van mijn mond, om met vrijmoedigheid het geheimenis van het evangelie bekend te maken.

Uitgangspunten:

- 1.2.1 Het consistoriegebed hoort bij de voorbereiding van de eredienst. De dienaar staat er niet alleen voor (er is verbondenheid tussen predikant en kerkenraad en gezamenlijke verantwoordelijkheid).
- 1.2.2 We bidden het consistoriegebed in het geloof van de kracht van het gebed.
- 1.2.3 De predikant brengt een boodschap/een geheimenis waarvan wij zelf ten diepste niets verstaan. Er is volledige afhankelijkheid van de werking van de Geest en daarom ook het gebed om de werking van de Heilige Geest.

1.3 Binnenkomen ambtsdragers/welkom en afkondiging

Uitgangspunten:

- 1.3.1 De ambtsdragers komen binnen om de gemeente duidelijk te maken dat de dienst gehouden wordt onder gezamenlijke verantwoordelijkheid.
- 1.3.2 Bij het samenkomen is het van belang dat een ieder zich welkom weet
- 1.3.3 Door de mededelingen/afkondigingen wordt er verbinding gemaakt tussen de zondagse eredienst en de eredienst in de week
- 1.3.4 Alle ambten zijn vertegenwoordigd in de zondagse eredienst

1.4 Eerste lied – introïtus

Uitgangspunten:

- 1.4.1 Dit lied geeft woorden aan de gemeente om de opgang naar God te vieren en God te prijzen.
- 1.4.2 Het lied helpt ons om te concentreren op de ontmoeting met God

1.5 Ouderling leidt voorganger naar kansel

Uitgangspunt:

- 1.5.1 De voorganger krijgt een hand van de dienstdoende ouderling om de gezamenlijke verantwoordelijkheid duidelijk te maken en de leiding over te dragen aan de voorganger. Deze krijgt daarmee de verantwoordelijkheid voor de dienst. Hiermee begint volgens traditie de formele eredienst.

1.6 Stilte – stil gebed

Psalm 25: Het hart opheffen tot God

Uitgangspunten:

- 1.6.1 Dit gebed is bedoeld om onze gedachten daadwerkelijk op God te richten en als persoonlijk gebed voor het geheel van de dienst.
- 1.6.2 De ambtsdragers staan bij de gezamenlijke gebeden om daarmee uitdrukking te geven aan de verantwoordelijkheid die zij hebben voor de gemeente. Tegelijk staan zij op deze manier letterlijk om de voorganger heen (zoals Aaron en Hur bij Mozes). Het laat de gemeente ook de bijzondere betekenis van het gebed zien; het rechtstreeks spreken tot God.

1.7 Votum (letterlijk: belofte)

Uitgangspunten:

- 1.7.1 We doen een uiting van afhankelijkheid van de Heere voor de eredienst en ons hele leven (onze enige hulp is van de HEERE).
- 1.7.2 In belijdenis van de geloofde aanwezigheid van de Drie-Enige God volgen we letterlijk de tekst van Psalm 124, 146 en 138.
- 1.7.3 Deze woorden herinneren ons aan de trouw van God die door alles heen dezelfde blijft.
- 1.7.4 Het votum geeft uitdrukking aan de verankering van de hele dienst in God zelf.

1.8 Groet

1 Korinthe 1 vers 3, Romeinen 1:7b, Openbaring 1 vers 4-5

Uitgangspunten:

- 1.8.1 De voorganger geeft een bijzondere inhoudrijke bijbelse groet van Godswege.
- 1.8.2 De groet wordt uitgesproken met woorden van God zelf.

1.9 Lied

Uitgangspunten:

- 1.9.1 Het lied is een lofprijzing voor Wie God is en dankbaarheid dat Hij ons samen brengt.
- 1.9.2 Het lied is eventueel gericht op het thema van de prediking.

1.10 Wetslezing, Schuldbelijdenis, vergeving

Uitgangspunten:

- 1.10.1 We willen ons wekelijks bewust spiegelen aan wat God van ons eist in ons dagelijks leven.
- 1.10.2 We gebruiken daarvoor het onderwijs uit Gods Woord en in het bijzonder de tien geboden en de samenvatting van de wet uit Mattheüs 22:37-40.
- 1.10.3 Het leven naar Gods geboden is het beste bewijs dat er liefde is tot Christus omdat Hij ons eerst heeft liefgehad. (1 Joh. 2 vers 3).
- 1.10.4 Daarnaast is Gods wet van groot belang voor de samenleving!

1.11 Geloofsbelijdenis

Uitgangspunten:

- 1.11.1 Wekelijks geven we zo uitdrukking aan ons geloof.
- 1.11.2 Met de geloofsbelijdenis staat de gemeente in gemeenschap (verbinding) met de kerk van alle eeuwen en alle plaatsen.
- 1.11.3 Het is ook een wekelijkse hernieuwing van de eerdere (geloofs)belijdenis.
- 1.11.4 Het betreft onderwijs voor de kinderen en zij die pas tot geloof zijn gekomen.

1.12 Lied

Uitgangspunt:

- 1.12.1 Lied van schuldbelijdenis en verootmoediging of van belijdenis wie God is.

2. Dienst van het Woord en sacrament

2.1 Gebed om de verlichting met de Heilige Geest en de opening van het Woord

Maar de Trooster, de Heilige Geest, Die de Vader zenden zal in Mijn Naam, Die zal u in alles onderwijzen en u in herinnering brengen alles wat Ik u gezegd heb (Johannes 14:26).

Uitgangspunten:

- 2.1.1 In dit gebed, aansluitend op geboden, verwoordt de voorganger gewoonlijk schuldbelijdenis, vergeving en lofprijzing.
- 2.1.2 In het gebed bidt de voorganger namens de gemeente.
- 2.1.3 De dienst van het Woord vangt gewoonlijk aan met het gebed om de Heilige Geest in het geloof dat God de Aanwezige wil zijn en door zijn Woord en Geest werkt in de gemeente.

2.2 Schriftlezing

*Spreek Heere, want Uw dienaar luistert (1 Samuël 3:9).
Zalig is hij die leest en zijn zij die horen (Openbaring 1:3).*

Uitgangspunten:

- 2.2.1 Het openen van de Bijbel vormt de kern van onze liturgie. We luisteren naar wat God tegen ons te zeggen heeft.
- 2.2.2 De lezing van de Bijbel is in zichzelf krachtig. We geloven dat de Woorden van God zelf in het leven van mensen werken. Er is rust en tijd voor een verstaanbare en aandachtige lezing.
- 2.2.3 Het hele Woord komt aan het woord. Het Nieuwe Testament is niet los verkrijgbaar, maar kan alleen begrepen worden tegen de achtergrond van het Oude Testament.
- 2.2.4 We luisteren naar Gods Woord vanuit onze dagelijkse dienst aan God.

2.3 Lied

Uitgangspunt:

- 2.3.1 Lied gericht op het thema van de prediking.

2.4 Prediking

Hem verkondigen wij, terwijl we ieder mens terechtwijzen, en ieder mens onderwijzen in alle wijsheid, opdat wij ieder mens volmaakt zouden stellen in Christus Jezus (Kolossenzen 1:28).

Zo is dan het geloof uit het gehoor en het gehoor door het Woord van God (Romeinen 10:17).

Uitgangspunten:

- 2.4.1 Teksten uit de gehele Bijbel (Oude en Nieuwe Testament) worden overdacht en uitgelegd. Gods beloften in Christus staan hierbij centraal. De prediking verkondigt het Evangelie op een ruime en tegelijk ontdekkende manier. Ontdekkend (aangeven van twee wegen) om de hoorder zó op te roepen tot geloof (bekering en heiliging) dat hij er niet meer onderuit kan.
- 2.4.2 Er is voorkeur voor schrift-uitleggende prediking waarbij de tekst van de Bijbel zelf de kans krijgt te spreken. Dit kan afgewisseld worden met meer thematische prediking. Uiteraard kan thematische en schrift-uitleggende prediking samengaan.
- 2.4.3 De prediking - niet elke afzonderlijke preek - is inhoudelijk bijbels-evenwichtig. De belijdenisgeschriften, de wet en het Onze Vader worden regelmatig behandeld in specifieke leerdiensten; Ook deze prediking vindt zoveel mogelijk vanuit de bijbeltekst plaats.
- 2.4.4 De gemeente wordt tijdens de preek gestimuleerd tot een actieve luisterhouding om het gepredikte Woord te leren begrijpen en toe te passen.
- 2.4.5 De gehele gemeente (van jong tot oud) wordt meegenomen in de uitleg van het gedeelte. Dit houdt in dat de prediking een concrete vertaalslag maakt naar het dagelijks leven van de gemeenteleden, staat in onze context en inspeelt op wat we meemaken.

2.5 Sacramenten van Heilig Avondmaal en Doop

Uitgangspunt:

- 2.2.1 Sacramenten zijn tekenen en zegels van Gods verbond met Zijn kinderen. De gehele gemeente wordt hierbij betrokken, dus ook degenen die niet deelnemen, kinderen en jongeren.

2.6 Antwoord op de prediking

Uitgangspunt:

- 2.6.1 In het lied na de preek geeft de gemeente antwoord op wat in het bijbelgedeelte tot hen kwam. Het lied helpt ook bij de toe-eigening.

3 Dienst van de gebeden en gaven

3.1 Dankzegging en voorbeden

Voor koningen, en allen, die in hoogheid zijn; opdat wij een gerust en stil leven leiden mogen in alle godzaligheid en eerbaarheid (1Tim. 2:2).

Uitgangspunten:

- 3.1.1 De dankzegging en voorbeden vinden in deze volgorde plaats na de prediking. We worden namelijk eerst zelf bediend in de woordverkondiging en van daaruit mogen we uitdelen van wat we zelf ontvangen hebben. Dat krijgt eerst gestalte in de voorbeden en later in het geven van de gaven.
- 3.1.2 De dankzegging is het antwoorden op de prediking waarbij de predikant de gemeente voorgeeft in het gebed en de stem van de gemeente kernachtig vertolkt. In dit gebed wordt altijd aansluiting met het verkondigde Woord gezocht.
- 3.1.3 Er wordt gebeden om doorwerking van en vrucht op het Woord.
- 3.1.4 We vragen God om ons nabij te zijn in onze toewijding en dagelijkse dienst aan Hem.

- 3.1.5 In de voorbede wordt gebeden voor de wereldwijde kerk, de overheden, Israël en mensen/groepen in nood zowel buiten als in onze eigen gemeente in het geloof dat God de wereld regeert door de gebeden van Zijn kerk. Ook deze gebeden worden kernachtig verwoord waarbij in de vorm rekening gehouden wordt met de concentratie van de gemeente.
- 3.1.6 Predikanten geven soms gelegenheid voor stil gebed van de gemeenteleden zelf.
- 3.1.7 In themadiensten wordt de jeugd actief betrokken bij de voorbereiding van dankzegging en voorbeden.

3.2 Inzameling van de gaven

We worden opgeroepen om van wat we ontvangen hebben uit Zijn hand weer te delen met de naaste (Leviticus 23)

We worden opgeroepen tot offervaardigheid richting de armen doordat we herinnerd worden aan de liefde van God in Christus, die arm geworden is om ons rijk te maken (2 Korinthe 8:9).

Uitgangspunten:

- 3.2.1 Omdat we als gemeente diaconale gemeente zijn, vormt de diaconale inzameling een wezenlijk onderdeel van de samenkomst en kan vanuit 2 Korinthe 8 en 9 en zondag 38 van de Heidelberger catechismus gezien, niet ontbreken in een eredienst.
- 3.2.2 De inzameling van de gaven in de eredienst staat symbool voor ons geven van onze gaven en dienst aan de naaste in ons dagelijks leven.
- 3.2.3 Als gemeente geven wij eerst onze gaven voor de naasten dichtbij en verder weg en daarna voor onze eigen gemeente.
- 3.2.4 De inzameling van de gaven vindt plaats na het gebed onder het voorspel van de slotzang. Hierbij openen zich de gevouwen handen (na het gebed) en geven wij onze gaven als een tastbaar teken van verbondenheid met de naaste.
- 3.2.5 Kinderen en jongeren worden zo nu en dan betrokken bij de inzameling van de gaven zodat zij ervaren dat de gemeente van Jezus Christus een gevende gemeente is.

4. Wegzending

4.1 Slotlied

Uitgangspunten:

- 4.1.1 Het te zingen lied geeft uitdrukking van geloof in het gepredikte Woord en maakt zo een brug naar de toepassing hiervan in ons staan in de wereld.
- 4.1.2 Het is een lied van bemoediging en toewijding gericht op de naaste.
- 4.1.3 Het is een vraag om hulp, toewijding, vrijmoedigheid en inzicht in ons dagelijks christen zijn.

4.2 Zegen

Uitgangspunten:

- 4.2.1 De predikant legt namens God de gemeente de zegen op. Dit komt tot uiting door:
 - De houding van de predikant
 - De woorden die de predikant gebruikt (verbondenheid met OT en NT; Numeri 6:24-26, 2Kor.13:13; Rom.16:24)
- 4.2.2 De houding van de gemeente is actief, bereid om deze te ontvangen, er uit en er naar te leven.
- 4.2.3 Door Gods zegen ontvangen we kracht om in het dagelijks leven in verbondenheid met God te leven, Gods woord uit te dragen en worden we gezegend om tot zegen voor de ander te zijn.

4.3 Weggaan

Uitgangspunten:

- 4.3.1 Na de dienst geeft de ouderling de predikant weer een hand, daarmee neemt de kerkenraad de verantwoordelijkheid weer over van de voorganger en eindigt volgens traditie de formele eredienst.
- 4.3.2 In het consistoriegebed danken we God voor de dienst en vragen we om de gelovige doorwerking in de 'dagelijkse eredienst' van de gemeenteleden.
- 4.3.3 Bij het verlaten van de kerk proberen we de concentratie vast te houden op wat God ons heeft gegeven in de dienst en het orgelspel helpt daarbij.
- 4.3.4 We gaan de kerk uit in het besef ook in het leven van alle dag samen lichaam van Christus te zijn en willen daarmee elkaar tot een hand en een voet zijn.

5 Gemeentezang

Uitgangspunten:

- 5.1 De gemeentezang heeft een rijke betekenis waarin er bemoediging kan zijn maar bijvoorbeeld ook confrontatie. De belangrijkste betekenissen zijn:
 - o Lofprijzing van de Drie-Enige, waarbij de lofzang gaande wordt gehouden tot Jezus' wederkomst
 - o Schuldbelijdenis of uitzingen wie wij zelf zijn
 - o Antwoorden en reageren op de Woorden van God
 - o Vertolken van de woorden van God; het Evangelie
 - o Versterkt worden in geloof
 - o Uiten van gevoelens of ervaringen van situaties waarin gemeenteleden kunnen zitten: klacht, vreugde, dankbaarheid, geloof, verlangen
- 5.2 Zingen is iets gemeenschappelijks, waar de een niet kan zingen, zingen de andere gemeenteleden voor hem of haar door (meelijden en meeleven). Hierdoor wordt de gemeenschap versterkt. Het samen zingen schept eenheid en vraagt tegelijk ook eenheid en onderlinge liefde. Gezamenlijke gemeentezang is daarom krachtig in zijn vorm. Het betekent wel dat jong en oud (ook kinderen, anders begaafden etc.) moeten begrijpen wat we zingen en volop mee kunnen doen in de gemeentezang. Dit vraagt uitleg en inzet op verstaanbaarheid en herkenning.
- 5.3 De keuze van de liederen moet zoveel mogelijk aansluiten bij de onderdelen van de eredienst en wat er in de preek naar voren werd gebracht. De predikant heeft de eerste verantwoordelijkheid voor de keuze van de liederen. Steeds zal voor de gemeente duidelijk moeten zijn waarom we zingen wat we zingen. Er wordt gezocht naar mogelijkheden om kinderen op een actieve manier te helpen bij het leren van liederen.
- 5.4 Psalmen vormen de kern van onze gemeentezang omdat:
 - o Psalmen een liturgisch karakter hebben. Ze zijn gemaakt voor de eredienst aan God en zijn daarmee ook geschonken aan de christelijke gemeente.
 - o Psalmen geopenbaarde woorden van God zelf zijn en het goed is om woorden van God steeds weer te zingen en te memoriseren.
 - o Psalmen de breedte en diepte verwoorden van het leven en ook de breedte en diepte van Gods heilswerk.
 - o Psalmen ons verbinden met Israël en met Jezus Christus zelf. Hij zong en citeerde de Psalmen en de Psalmen profeteren van Hem.

Psalmen moeten wel verstaanbaar zijn voor jong en oud. Hierbij zal een evenwicht moeten zijn tussen vertrouwde, bekende woorden/klanken en het begrijpen van teksten. Belangrijk is dat de verschillende gemeenteleden worden meegenomen in de woorden en klanken zodat een Godsontmoeting kan plaatsvinden. Belangrijk is dat het hele Psalmenboek gebruikt wordt als bron. Om dit te bevorderen en om de

- begrijpelijkheid te vergroten en/of de zingbaarheid te verbeteren kan er gekozen worden uit verschillende bijbels-verantwoorde berijmingen van de Psalmen.
- 5.5 Als het gaat om de gemeentezang zegt de Bijbel niet expliciet dat alleen Psalmen gezongen mogen worden. Tegelijk geeft de Bijbel niet de plicht om andere liederen dan de Psalmen te zingen. Wel lezen we op enkele plekken in het Nieuwe Testament de oproep om Psalmen, lofzangen en geestelijke liederen te zingen (Efeze 5:19 en Kolossenzen 3:16). Hiermee kunnen de drie soorten psalmen binnen het Psalmboek zijn bedoeld (deze uitleg lezen we bijvoorbeeld in de Kanttekeningen en bij Calvijn). Maar ook kunnen er Psalmen, andere liederen in de Schrift (zoals de Lofzang van Maria) en geestelijke liederen die in latere tijden door mensen met hulp van de Heilige Geest gemaakt zijn, mee bedoeld zijn (deze uitleg lezen we bijvoorbeeld bij Luther). We kunnen met reden stellen: Gods Woord laat het open om alleen Psalmen te zingen of Psalmen èn andere liederen. De eeuwen door hebben de Psalmen bij de christenen een zeer belangrijke plaats gehad. Ze zijn de heilige liederen, door de Heilige Geest ingegeven, door de Heiland gezongen en vervuld, en ons gegeven. Ze zijn voor alle tijden. Maar veelal waren er daarnaast ook andere liederen, dankzij het werk van de Heilige Geest die de eeuwen door Zijn werk doet. In deze liederen kan de naam van onze Heere Jezus Christus letterlijk gezongen worden. In Nederland zongen gemeenten eeuwenlang de Psalmen met enkele gezangen (de Enige gezangen). Wanneer er naast Psalmen ook andere liederen worden gezongen, moeten die onder verantwoordelijkheid van de kerkenraad getoetst worden zodat ze in overeenstemming zijn met Gods Woord en met onze Belijdenissen. In de keuze bij het zingen dient het daarbij niet te gaan om onze wensen maar om het groot maken van Gods naam, het bezingen van Zijn eer. Dit vraagt onderscheidingsvermogen en uitleg van keuzes. Daarnaast speelt ook duurzaamheid en het samen kunnen zingen een rol, zodat we allen begrijpen wat we zingen. Berijmingen van concrete bijbelpassages hebben in de keuze bij het zingen een voorkeursplek.
- 5.6 Muziek en zang zijn een gave van God. Deze moeten gericht zijn op de eer van God en helpen mensen zich te uiten in de ontmoeting met God. Daarbij wekt zang en muziek ook verlangen naar Gods toekomst. Muziek en de liederen vormen in de eredienst een eenheid. Muziek helpt de gemeente op de toonhoogte van de inhoud van het lied te komen. De begeleiding van het zingen in de gemeente vraagt geestelijk inlevingsvermogen, fijngevoeligheid, dienstbaarheid en integriteit.
- 5.7 Onder verantwoordelijkheid van de kerkenraad kunnen op bepaalde momenten ook andere musici worden ingezet in de begeleiding van de diensten. Zij vallen dan tijdens de dienst onder muzikale verantwoordelijkheid van de dienstdoende organist.

Bronnen:

Themabrochure 9; zingen in de eredienst (Gereformeerde Bond)

Theologica Reformatica; jaargang 2015 #4, themanummer muziek (Gereformeerde Bond)